

Otázka: Myšlení, řeč - normy a poruchy

Předmět: Společenské vědy

Přidal(a): Jarunka

Myšlení= psychický proces, který nám umožňuje poznávat vnější prostředí, vztahy mezi jednotlivými ději, obecné a podstatné vlastnosti předmětů a jevů

- pomáhá nám řešit problémy a úkoly
- rozvíjí se od raného dětství při hře, činnosti, styku dítěte s dospělými a prostředím

Myšlenkové operace: jsou podstatou každého myšlení

- **ANALÝZA=** rozdělování celku na části
 - př. strom se skládá z koruny, kmene, kořenů; člověk- hlava, trup, končetiny
- **SYNTÉZA=** spojování částí v celek
 - př. z příznaků onemocnění, vyšetření skládá lékař možnou diagnózu
- **SROVNÁVÁNÍ=** zjišťování podobnosti a rozdílů mezi dvěma nebo více předměty a jevy
 - př. dítě srovnává kostky, které jsou větší, menší nebo stejně velké
- **ABSTRAKCE=** vyčleňování podstatných a obecných vlastností předmětů a jevů
 - př. dojdeme ke švadleně, kterou zajímají moje míry, ne můj charakter; prostírání ne pro konkrétní 3 osoby od Nováků, 4 od nás a 2 od Říhů, ale pro 3+4+2 osoby
- **KONKRETIZACE=** opačná operace než abstrakce, pomocí ní poznáváme, co je pro

daný předmět/jev jedinečné

- př. pes- sluch, čich, pomoc pro člověka
- **TRÍDĚNÍ**= dělení do skupin podle souborů stejných znaků
 - př. školní knihovna tam máme beletrie, sci-fi, drama, encyklopedie

Řešení problémů:

- může probíhat na základě předchozí zkušenosti, na základě pokusu a omylů
- nejlépe je využít rozbor problémové situace a uvědomění si podstaty problému

Druhy myšlení:

- **KONKRÉTNĚ- NÁZORNÉ MYŠLENÍ:**

- je, když úkol řešíme pomocí názorných představ
- projevuje se v činnosti, při manipulaci s předměty, při řešení náročného problému
- př. pomocí názorných představ si promyslím celý postup oš. Výkonu cévkování

- **ABSTRAKTNÍ MYŠLENÍ:**

- předpokládá vyšší stupeň rozvoje myšlení
- př. stanovování a ověřování hypotéz

- **SBÍHAVÉ MYŠLENÍ:**

- uplatňuje se v úkolech, kde je pouze jedno řešení
- př. matematický příklad

- **ROZBÍHAVÉ MYŠLENÍ:**

- uplatňuje se v úkolech, kde je více řešení, postupů
- př. úklid bytu, zhotovení výrobku

- **TVŮRČÍ MYŠLENÍ:**

- rozvinuté hlavně u lidí s bohatou fantazií, př. umělci

Formy myšlení:

- **POJEM** = základní forma myšlení, zahrnuje určitý stupeň abstrakce a zobecnění, na základě toho rozlišujeme pojmy jedinečné (náš pes) a pojmy obecné (pes)
 - je obecná představa vystihující podstatné znaky
- **SOUD**= vztah mezi dvěma pojmy
 - něco potvrzuje nebo popírá (kočka není pes- popření, citrón je kyselý- potvrzení)
- **ÚSUDEK**= vztah mezi dvěma nebo více soudy
 - výchozí soudy se nazývají premisy, vyvozený soud je závěr
 - př. okoun žije ve vodě, kapr žije ve vodě, štika taky à ryby žijí ve vodě

Vlastnosti myšlení:

- hloubka, šířka (= obsažnost myšlení), logičnost, přesnost, pružnost, rychlost

Rozvoj myšlení:

- při hře, činnosti, vzdělávání, četbě, komunikaci, zájmech..

Poruchy myšlení:

- **Zpomalené myšlení**- nemocný se často zastavuje v myšlení, musí vynakládat velké úsilí i při přemýšlení o jednoduchých věcech, řeč je pomalá, myšlenkově chudá. Při demenci, únavě, pod vlivem drog
- **Zrychlené myšlení (myšlenkový trysk)**- překotný myšlenkový proud (nemocný nestačí dokončit jednu myšlenku a přichází další). Řeč je obsahově i formálně neucelená, úryvkovitá s neukončenými větami
- **Myšlenkový záraz**- nemocný se zastaví v řeči a není schopen v ní pokračovat
- **Obsedantní vtíravé myšlení**- nemocnému se proti jeho vůli vtírají do vědomí určité myšlenky (čím více se je snaží potlačit, tím výrazněji se mu tlačí do myšlení)
- **Myšlenkové bludy**- nesprávné úsudky, mylná přesvědčení, která vznikají na chorobném základu, ale nemocný je nezvratně přesvědčen o jejich pravdivosti a dle toho také jedná (blud žárlivosti)

ŘEČ

- **proces, který slouží lidem k vzájemnému dorozumění a vyjadřuje naše myšlenky**
- má svoji
 - **a) obsahovou stránku**= to, co říkáme
 - **b) formální stránku**= jak to říkáme, vyjadřují se city toho, kdo mluví

Druhy řeči:

- **VNITŘNÍ ŘEČ**- uplatňuje se ve vzpomínkách, při psaní dopisů, povzbuzování k činnosti
- **VNĚJŠÍ ŘEČ**- obracíme se k lidem, ke svému okolí, má **mluvenou** a **psanou** formu
 - mluvená je nejčastější forma komunikace
 - psanou řeč se učíme později než mluvenou, uskutečňuje se i pomocí obrázků
 - ve 4. měsících se dělá sluchová zkouška, důležitá pro rozvoj řeči

Poruchy řeči:

Vývojová dysfázie:

- specifická porucha řeči, kdy dítě má normální intelekt, dobře slyší, ale má potíže s osvojením mateřského jazyka
- vývoj řeči neodpovídá věku dítěte, vyjadřuje se gramaticky chybně, vynechává některá slova

Afázie:

- centrální porucha řeči, ke které dojde na základě lokálního poškození mozku (CMP, úrazy, nádory)
- **a) motorická= expresivní** - je ztráta naučené schopnosti mluvit, jedinec řeči rozumí, ale není schopen mluvit
- **b) senzorická= percepční** - je ztráta schopnosti rozumět slyšené řeči, jedinec je schopen mluvit, ale nerozumí mluvené ani psané řeči, snaží se hovořit, jeho řeč je ale nesmyslná a zlobí se na okolí, že mu nerozumí

Mutismus, surdomutismus, selektivní mutismus:

- ztráta řeči v důsledku neurotických zábran- úlek, šok, stres, vyčerpání..

Koktavost:

- nejtěžší řečová vada z hlediska terapie

- projevuje se přerušováním plynulosti procesu mluvení
- příznaky- těžkosti dýchání, křeče hlasivek, úmyslné vynechávání slov, hlásek, které mu dělají potíže, logofobie- strach z řeči, negativní postoj ke komunikaci
- doba vzniku- 3-6 let, chlapci více
- příčina- genetika, neurotické vlivy prostředí

Breptavost:

- nápadně zrychlený projev řeči, dochází k vynechání slabik, řeč je často úplně nesrozumitelná

Huhňavost= rinolálie:

- snížená či zvýšená nazalita, porucha zvuku jednotlivých hlásek při artikulaci

Dyslálie= patlavost:

- vadná výslovnost jedné či více hlásek mateřského jazyka (nesprávná výslovnost sykavek, r, ř vynechání hlásky nahrazení hlásky hláskou jinou)
- fyziologická do období předškolního věku, spolupráce s logopedem
- v 5 letech jde dítě na prohlídku k pediatrovi